

RUSKEN

AVFALLSHÅNTERING
I HALLINGDAL OG
KRØDSHERAD

JUNI 2020

Sortér før du drar!

Hallingdal Renovasjon IKS og koronaviruset

LEIF OVE SATASLÅTTEN
DAGLEG LEIAR

HR har i all hovedsak opprettholdt normal drift på sine tjenester i tida med koronavirus. Men det er innført restriksjoner på antall abonnenter og kunder som samtidig kan være inne på lokalt avfallsmottak. Og vi utsatte sommeråpning på avfallsmottakene en periode, men de er nå åpne som vanlig.

Selskapet har internt gjort mange tiltak for å forbygge smitte, og redusere konsekvensene av smitte eller karantene, både for egne ansatte og publikum vi utfører tjenester for. Vi opprettholder fortsatt mange av tiltakene, men letter samtidig på flere av tiltakene i noen av avdelingene. Selskapets pandemiplan ajourføres etter hvert som situasjonen endrer seg.

Bortsett fra en periode i mars-april har vi ikke hatt ansatte i karantene, og ingen egne ansatte har blitt syke på grunn av covid-19. Det er vi veldig glade for, fordi arbeidstakerne ved HR utfører en samfunnsviktig funksjon som må fungere alltid; i alle situasjoner.

Men HR blir påvirket av nedstengningen av samfunnet og følgekonskvensene av det på flere måter. Selskapet får blant annet reduserte inntekter fra mottak av næringsavfall. Det ble noe mindre kjøring for renovasjonsbilene i påsken, men vi registrerer økt aktivitet i mai og forventer at det fortsetter i sommer. Vi har også hatt økt aktivitet og trafikk på de lokale avfallsmottakene våre, og også her forventer vi en høyere aktivitet fremover.

Våre sentrale myndigheter har fremmet flere tiltakspakker til både det offentlige og private, for å holde landet i gang og gi grunnlag for økt aktivitet. Så langt har ikke tiltakspakkene gitt noe til kommunale selskaper som faller mellom to stoler: De blir ikke omfattet av økonomiske krisepakker for tilsvarende selskaper i det private næringsliv fordi de ikke – eller bare delvis – er konkurranseutsatt, og de faller ikke naturlig inn under støtteordninger til kommunene fordi de er selvstendige selskaper. HR håper derfor at Samfunnsbedriftenes arbeid med å påvirke sentrale myndigheter virker og at kommunale avfallsselskapers behov for ny infrastruktur og vedlikehold inkluderes i tiltak som kommer. Dette er prosjekter for infrastruktur som gagnar hele befolkningen.

Som lederen i Rusken desember 2019 omtalte, skal HR gjennomføre flere store prosjekter de neste årene, både innen vedlikehold av eksisterende anlegg, bygging av ny infrastruktur samt utvide renovasjonsordningen med flere avfallstyper både for fastboende abonnenter og fritidsboliger.

Sorter før du drar!

Mange fyller tilhengeren litt etter litt gjennom året. Når den er full drar vi til avfallsmottaket. På hengeren er det gjerne hummer & kanari som ligger hulter til bulter. Hallingdal Renovasjon ønsker at avfallet på hengeren sorteres FØR vi reiser til avfallsmottaket. Da går det raskere å levere avfallet og vi lager mindre kø for andre.

TEKST OG FOTO: KREATOR

TIPS TIL FORHÅNDSSORTERING:

- ha fokus på kildesortering for videre materialgjenvinning
- ta fra hverandre avfall av ulikt materiale
- samle samme type materialer, gjerne i egne kasser eller sekker
- fjern plast, metall, papp og annet fra hageavfall

HUSK AT KILDESORTERING

- sikrer materialgjenvinning og bruk av råstoffene i ny produksjon
- begrenser uttak av naturressurser
- sparer både Co2 og energi ved gjenvinning framfor brenning

Frakter du lovlig?

Det er klare regler for hva som er lov og ikke knyttet til hengerlast. De største utfordringene gjelder overlast og usikret last, forklarer Martin Børresen i Statens Vegvesen.

Sjekk alltid tillatt vekt for din henger, sier han. Overlast fører til kjøreforbud på stedet og du får ikke kjøre videre før du har lastet om. 30% overlast eller mer kan ende med politianmeldelse og forelegg.

Børresen minner om at en ulykke på vei til avfallsmottaket kan bli fatal ved overlast og/eller usikret last. 90 kg på en henger forvandles til 3,5 tonn ved en kollisjon i 50 km/t. Ved 70 km/t øker vekten til 4,5 tonn. I tillegg til skadene som oppstår sitter du med ansvaret og forsikring vil i mange tilfeller ikke gjelde.

TENK OVER:

- at det du har på hengeren skal tåle en nødbremse eller en kollisjon!
- at du har ansvar for at ingenting forlater hengeren i fart, alt fra støv til hvitevarer!

VEDLIKEHOLD AV HENGEREN ER VIKTIG:

- lys og bremses skal fungere
- låsemekanismer og koblinger må være intakt
- karmen må være hele og sitte ordentlig fast, trekarmen må ikke være råtne

Tenk gjenbruk!

Bruk og kast gjelder ikke lenger! Nå handler det om gjenbruk og flerbruk. Før du kaster saker og ting i søpla bør du alltid spørre deg om de kan:

TEKST: KREATOR

- komme til nytte igjen siden
- brukes i annen sammenheng
- justeres til et annet formål
- gis bort til noen
- selges for en billig penge til noen som gir dem nytt liv

Mat:

FESTMAT I EN FEI

Spar på matrestene og lag en ny rett av dem et par ganger i uka. Vær litt kreativ og restematen kan bli rene festmåltidet på en, to, tre.

FRA MATRESTER TIL JORD

Bokashi er enkel og smart kjøkkenkompostering som omdanner matavfall til næringsrik jord og gjødsel på noen uker. Bokashi er lettvin, krever liten plass, lukter ikke vondt og passer like fint i blomsterkassene som i grønnsakshagen.

I Bokashi-bøtta legger du alt du har av matavfall lagvis med bokashistrø en gang om dagen. Bokashistrø er hvetekli innsatt med effektive mikroorganismer. De naturlige mikrobene setter i gang en gjæringsprosess i lufttett miljø. Omdanningen av det fermenterte matavfallet til næringsrik jord går svært raskt når det blandes med jorda utendørs.

FOTO: BOKASHINORGE.NO

NYTTIGE HØNS

Å gjøre egne eller naboens høner lykkelige ved å servere dem en reste-godbit eller to vil antagelig også gjøre deg glad. Du slipper å kaste mat og får næringsrike egg i tillegg!

FOTO: BOKASHINORGE.NO

Klær:

NYTT ANTREKK

Klær, gardiner, duker, stoffrester og annet materiale kan bli nye, spennende antrekk. Å redesigne er en kreativ og gøyale måte å drive gjenbruk på. Og du møter garantert ingen kledd som deg på sommerfesten eller julebordet!

REPARÈR

Hull i yndlingsbuksa eller kosejakka behøver heldigvis ikke å bety kast. En stilig lapp eller en artig brodering gir plagget ditt fortsatt levetid.

En ullsokk med stoppet hæl skinner stolt i en moderne gjenbrukshverdag!

Treverk:

DESIGNERVEGG

Har du tenkt på at takbordene fra kjelleren eller plankene som har ligget lagret på låven litt for lenge kan bli til en ny, vakker vegg i boden eller garasjen ...?

URTEKASSE

Du trenger ikke nødvendigvis å kaste restene etter verandabyggingen. Kapp dem til og skyv dem på plass i ferdig freste hjørner og karmen som du får kjøpt i byggvarebutikkene. Resultatet er en super kasse til urter eller blomster!

VED

Rester av panel, listverk, plank og annet ubehandlet treverk er unødvendig å frakte til avfallsmottaket. Kapp det heller opp til ved og bruk det ute i bålpanna eller inne i peisen.

GI VIDERE

Tøy som ikke lenger passer kan gis videre til familie, venner, kolleger eller naboer som trenger eller har lyst på et nytt plagg. Brukt er også nytt!

Bruktbutikkene gir hele eller deler av inntektene sine til veldedige formål. Leverer du dit får mange glede av tøy du gir videre.

JEG FANT, JEG FANT ...

Pliking for naturen

TEKST OG FOTO: HENRIETTE EMDAL PETERSEN

I Hemsedal elsker vi fjellene og naturen vår. Så mye at vi har innført en egen dag med fokus på søppelplukking under fjellturen – vi kaller det **Pliking Day**.

Vi har heldigvis et velfungerende system for sortering og håndtering av avfall i Norge. Likevel havner søppel ofte utenfor søppeldunkene og ender opp i naturen. Da kan du velge å lukke øynene og tenke «andre tar det», eller du kan bidra til en renere natur og plukke det opp.

PLIKING DAY

Du har kanskje hørt om «plogging» som startet i Sverige og som ble en verdensomspennende treningsvariant, der man plukker søppel mens man jogger? Vi plukker søppel mens vi vandrer i fjellet (engelsk: hiking) og derav navnet pliking. Hvert år på World Clean Up Day i september setter vi fokus på å plukke søppel gjennom en fotokonkurranse på Instagram. Ta posen med på tur i fjellets flotte høstfarger og hashtag bildet ditt med #plikinghemsedal, så er du med i konkurransen om hyggelige premier fra bl.a. House of Hygge, Scandinavian Alps Coffee Roasters, Destinasjon Hemsedal m.fl. Du velger selv rute, distanse og vanskelighetsgrad og derfor passer pliking for alle i familien, selv de firbeinte. Selvfølgelig kan hver dag være Pliking Day, og er du en av dem med litt ekstra fri i disse korona-tider, så er dette en herlig – og lærerik – aktivitet for store og små. Her kan du både holde avstand til andre, få mosjon og lære om naturen. Men husk at det er søppel du tar i, så bruk gjerne hansker og vask uansett hendene etterpå!

SØPPELFRI HVERDAG

I tillegg til pliking er det mange måter du kan bidra til å redusere forsvillet: bytt ut engangsemballasjen med gjenbrukprodukter som f.eks. termokopp, handlenett, metallsugerør, spork osv. Tenk også på hvilke produkter i hjemmet ditt som kan byttes ut med mer miljøvennlige produkter, f.eks. bomullspinner og tannbørster av tre, matpapir av bivoks og uendelige mye mer. Trenger du inspirasjon til en søppelfri hverdag, finnes det et utall av nettsider med produkter og ideer. Det er bare å starte!

Hashtags for søppelplukkere:

#trashtag,
#plukkanopp
#tavaha
#5forhvalen
#holdnorgent

EN PUST PÅ BENKEN FØR DET PLIKES VIDERE!

ALLE MONNER DRAR

Hvert år havner ca. 6,4 millioner* tonn avfall i havet. Fortsetter det slik har vi mer plast enn fisk i havet i 2050. Havet kjenner ikke til landegrenser eller hvem som har ansvar for avfallet. Ansvarer ligger på oss alle og vi må

samle oss for å redusere mengden søppel som havner i naturen. Korona-pandemien har vist hva vi mennesker faktisk kan få til når vi står sammen, enten vi bidrar litt eller masse. Så ikke gi opp, men plukk det søppelet du finner i naturen. Da ender det ikke opp i havet eller i magen på et dyr. For alle monner drar!

*Kilde: Naturvernforbundet; naturvernforbundet.no

HUSK
WORLD CLEAN UP DAY
19. SEPTEMBER

«1 CIGARETTE FORURENER 800 LITER VAND! BE NICE», NYTTIG LÆRDOM UNDERVEIS...

- Vet du hvor disse skal?

BATTERIER

Batterier er farlig avfall og skal ikke kastes sammen med annet avfall.

De kan kortslutte og utgjør en brannfare! Det gjelder alle typer batterier. Som f.eks:

- batterier til klokker/høreapparat
- batterier til mobiltelefoner og verktøy
- vanlige engangsbatterier
- leker med batterier i
- bil-/båtbatterier

Alle batterier kan leveres gratis til avfallsmottak og butikker som selger samme type batterier, uavhengig av merke.

Tips: teip over polene for å unngå kortslutning og brannfare!

GLASS

Det er ikke glass alt som er blankt.. Hovedsaklig er det glass som har vært **emballasje** rundt mat- eller drikkevarer skal sorteres som glassemballasje.

Andre typer «glass» skal ikke sorteres i dunken for glass- og metallemballasje. Eksempler på ting som **IKKE** skal i dunken er:

- vinglass/drikkeglass
- stentøy (kopper/asjetter)
- vindusglass
- keramikk
- speil

Disse kan ikke gjenvinnes til nytt glass og ødelegger dermed for gjenvinningsprosessen.

METALL

Gjenstander som er laget av metall, men ikke er **metallemballasje** skal ikke sorteres i dunken for glass- og metall-emballasje. Eksempler på ting som **IKKE** skal i dunken er:

- kjeler/stekepanner
- spiker/skruer
- bestikk
- rør

Metall som ikke er emballasje leveres på avfallsmottaket, det blir fortsatt gjenvunnet men i en annen prosess.

VEDSEKK

Sorteres som **restavfall!**

Vedsekker og -nett skal ikke sorteres som plastemballasje selv om de er av plast. De skaper tekniske problemer under videre sortering og blir ikke materialgjenvunnet.

Plast eller rest...?

TEKST OG ILLUSTRASJON: KREATOR

Rent nok?

Lurer du på hvor ren plastemballasjen egentlig må være for å kunne gjenvinnes til nye plastprodukter?

Tommelfingerregelen er:

- fjern produktrester
- skyll eventuelt i kaldt vann og ta et raskt sveip med oppvaskbørsten
- må du bruke varmt vann for å få emballasjen ren nok, sorterer du den heller som restavfall
- emballasjen kan gjenvinnes selv om det er et tynt fettlag igjen på plasten
- er det mye fett og/eller matrester som sitter fast må emballasjen i restavfallet

Plastemballasje

Restavfall

*Sjekk alltid avfallsmarkeringen på plastemballasjen eller sjekk ut www.sortere.no. Markering eller ikke, det gjelder å holde tunga rett i munnen...

Økt effektivitet

TEKST OG FOTO: KREATOR

Pappemballasje fyller gjerne godt opp i en avfallscontainer. De nye pappressene hos Hallingdal Renovasjon gjør vei i vellinga.

På Klemmavegen avfallsmottak i Gol stråler driftsoperatør Trond Sørensen om kapp med vårsola når han forteller om pappressene som avfallsmottakene på Gol, Geilo, Hemsedal og Nesbyen har tatt i bruk. Han forklarer entusiastisk den store forbedringen det er å kunne presse pappen allerede på mottaket.

– Upresset papp tar svært stor plass og på en dag kunne vi fort fylle flere containere uten at de inneholdt særlig mange kilo, forteller Trond. I tillegg var de vanskelige å tømme så det ble mye søl og ekstraarbeid etter tømning. Og ikke minst la «gamlemåten» beslag på mye transportkapasitet.

– Nå presser vi pappen på stedet og trenger ikke kjøre til Kleivi mer enn ca. én gang per måned, sier Trond. Da har vi med oss 2,5 – 3 tonn presset papp som er enkel og «renslig» å håndtere videre.

I Kleivi presses pappen til bunter som sendes for å gjenvinnes ved fabrikk i Norge. Pappen fra Hallingdal blir til ny papp i ulike kvaliteter og med ulike bruksområder.

Foreløpig er det ikke satt ut pappresser i Flå og Krødsherad fordi det der er kapasitet til å ta med papp fra avfallsmottakene på rutene som henter hos næringslivet.

Trond demonstrerer hvordan den nye, store pappressa fungerer. Et gedigent stempel med et trykk på 210 bar dytter pappen innover i et stort, lukket kammer og sørger for maksimal komprimering og plassutnyttelse.

– Før var problemet at mange ikke tok seg tid til å klemme pappkassene flate og at plassen vi hadde til rådighet dermed ble veldig dårlig utnyttet, forteller Trond. Med de nye pappressene er ikke dette lenger et tema, selv de største pappkassene klemmes flate. Og det trengs, for den kraftigste pappen, som vi i avfallsbransjen kaller Superbølge, øker voldsomt i bruk, legger han til.

– Folk er stort sett flinke til å sortere pappen, sier Trond, men det følger nok med litt isopor og plast av og til. Vi forsøker å fjerne mest mulig av det før pressing men kundene våre må ta sin del av denne jobben. Vi opplever at folk er glade for at Hallingdal Renovasjon har installert pappresser.

Den nye, skinnende blanke og effektive pappressa til tross: pizza esker, drikkekartong og annen småpapp skal fortsatt sorteres sammen med papir i dunken med blått lokk!

PAPIR OG SMÅPAPP FRA MATVARER ETC PUTTES FORTSATT I DUNKEN MED BLÅTT LOKK

STEMPELET DYTTER PAPPEN INNOVER I ET LUKKET KAMMER MED 210 BARS TRYKK.

TROND SØRENSEN ER GODT FORNØYD MED DE NYE, EFFEKTIVE PAPPRESSENE.

V E R D T Å V I T E

Standardsett

Standard sett dunker for en hus-holdning er restavfall, glass-/metall-emballasje, papir/pappemballasje, gul krok og plastsekk til husholdningsplast og rød boks til farlig avfall. Har du flere renovasjonsabonnement, eller ønsker å dele dunker med naboen? Ta da gjerne kontakt med oss for en løsning!

Om noen år kommer den fjerde dunken, så husk å lage plass til den om du bygger avfallshus. Veileder til bygging av avfallshus fins på hjemmesiden vår.

Isopor

Isopor sorteres som **restavfall**.

Isopor egner seg ikke for gjenvinning og skal derfor ikke sorteres som plast. Er du usikker på om det er isopor kan du sjekke ved å bøye eller vri på materialet, er det isopor knekker det.

HUSK å ta isopor ut av annen emballasje som f.eks. pappesker før de leveres på avfallsmottaket!

Kilde: LOOP

Last ned tømmeappen: Hallingdal Renovasjon

Da får du varslar om hva som skal tømmes når.

Spraybokser

Visste du at svært mange spraybokser inneholder farlige stoffer, men ikke alle er faremerket.

For å være på den sikre siden skal derfor alle spraybokser leveres som **farlig avfall**.

Maling

Hva gjør du med rester etter at du har malt? Malingsrester er farlig avfall og skal **leveres på avfallsmottaket**. Har du malingspann som er helt tomme og inntørket kan de sorteres som restavfall.

Malekoster og -ruller sorters også som **restavfall** dersom de ikke kan vaskes og brukes igjen.

OBS! Pensler og filler som er brukt til annet farlig avfall kan være brannfarlige og skal leveres som farlig avfall!

Foto: Terje Borud for LOOP Kilde: LOOP

Hvordan sorteres det? Sjekk ut:

Viste du at:

En gjenvunnet makrell i tomat-boks sparer CO2 utslipp som tilsvarer 1,5 km bilkjøring? Og at for hver kilo plast som gjenvinnes sparer vi to kilo olje? **NB! Husk å skylle makrellboksen godt FØR den sorteres som metallemballasje.**

Foto: Trond Høines for LOOP, Kilde: LOOP

Vil du vite mer?

Se www.hallingdalrenovasjon.no, ring tlf. 32 08 61 10 eller e-post: firmapost@hallingdalrenovasjon.no. Følg oss på Facebook